

УПУТСТВО ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовано комисију Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду на седници одржаној 25. априла 2018. године донело је одлуку о образовању Комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидата Андреја Бјелаковића, под насловом „Вокали савременог стандардног британског изговора и њихово усвајање код изворних говорника српског језика”.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <ol style="list-style-type: none">
Проф. др Биљана Чубровић, ванредни професор, ужа научна област Англистика, датум избора 20.6.2017, Филолошки факултет, Универзитет у Београду
Проф. др Маја Марковић, редовни професор, ужа научна област Англистика, датум избора 9.1.2018, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду
Проф. др Татјана Пауновић, редовни професор, ужа научна област Англистичка лингвистика, датум избора 28.12.2013, Филозофски факултет, Универзитет у Нишу
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<ol style="list-style-type: none">
Име, име једног родитеља, презиме: Андреј, Жарко, Бјелаковић
Датум рођења, општина, република: 1.9.1986. Савски венац, Србија
Датум одбране, место и назив магистарске тезе: /
Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: /
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Вокали савременог стандардног британског изговора и њихово усвајање код изворних говорника српског језика
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.
Докторска дисертација Андреја Бјелаковића има 218 страна и чине је следеће целине: <ul style="list-style-type: none">
Резиме са кључним речима на српском језику, у коме су описани предмет и циљеви истраживања, методологија, најзначајнији резултати и закључак;
Резиме са кључним речима на енглеском језику;
Садржај;
Увод (стр. 1-35);
Експеримент 1 (стр. 36-80);
Експеримент 2 (стр. 81-109);
Теорије усвајања фонолошког система страног језика (стр. 110-116);
Експеримент 3 (стр. 117-164);
Закључак (стр. 165-166);

- Литература (167-185);
- Прилози (7, стр. 186-218)
- Биографија аутора (стр. 219)

Рад садржи 38 табела и 89 слика.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У Уводном делу кандидат Андреј Бјелаковић разматра специфичности говорног варијетета који је познат под називом стандардни британски изговор и чији су вокали тема истраживања његове докторске дисертације. Он дефинише стандардни британски изговор, говори о његовом пореклу, заступљености у Великој Британији као и еволуцији термина општеприхваћени изговор (енг. Received Pronunciation, RP) од његовог настанка до данас. Потом следи преглед фонолошких и фонетских дефиниција вокала, појашњења у вези са анализом акустичких својстава вокала (вокалски форманти и нормализација вокала), као и поглавље о месту вокалског дијаграма у вокалским студијама, било да су оне акустичке или артикулаторне природе. Наредни део дисертације бави се прегледом најзначајнијих вокалских промена којима су енглески вокали били подрвгнути од ранијих периода развоја енглеског језика до данашњих актуелних вредности, усмеравајући пажњу на оне промене које ће се касније аналитички обрађивати у дисертацији.

Друго поглавље дисертације пружа мотивацију, опис и резултате Експеримента 1, где се акустички анализира говор четрнаест спикера британског Би-Би-Сија, седам женских и седам мушких испитаника који су професионални спикери. Материјал који се анализира заснива се на унапред снимљеним информативним емисијама које су емитоване на Би-Би-Сију у интервалу између септембра 2014. и јануара 2015. године. Акустичка анализа обухватила је петнаест вокала стандардног британског изговора, 11 монофтонга (KIT, DRESS, TRAP, FOOT, STRUT, LOT, FLEECE, PALM, GOOSE, THOUGHT и NURSE) и 4 дифтонга (GOAT, PRICE, MOUTH и FACE), тј. 1874 вокалске реализације у различитим контекстима. Акустичка анализа сваког од вокала изведена је педантно, акустичке вредности су нормализоване чиме је омогућено поређење вокалских карактеристика међу говорницима и чиме су анулиране њихове идиосинкратичне вокалске карактеристике. Резултати су, такође, постављени у социолингвистички али и дијахрони контекст како би се боље описале уочене промене код вокала стандардног британског изговора. Најзначајније квалитативне вокалске промене уочене анализом су следеће: (1) TRAP је потпуно отворен и представља најотворенији вокал у стандардном британском варијетету; (2) GOOSE је постао вокал средњег реда, али се налази испред вокала шва; (3) дифтонг GOAT се такође завршава централним квалитетом; (4) вокал THOUGHT реализује се око полузатворене позиције; (5) вокал LOT је средњи или полуотворен; (6) почетак дифтонга MOUTH је увек испред почетка дифтонга PRICE. На крају овог дела дисертације, кандидат Бјелаковић даје предлог промена у фонетским симболима којим би се боље репрезентовале спектралне вредности савремених енглеских вокала, и то на основу спроведене акустичке анализе у овом студији. Нека од ових решења већ су заживела у штампаној фонетској и лексикографској литератури, чиме се потврђује валидност ове вокалске студије.

Трећи део ове докторске дисертације бави се анализом вокала стандардног српског језика. У Експерименту 2 учествовало је четрнаест женских и дванаест мушких говорника из Београда. Вокали су ексцерпирани из везаног текста који су говорници читали и било их је укупно 4266. Акустичка анализа српских вокала показује да је најочљивија разлика у квалитету између алофона кратких и дугих /e o/ и /a/, док су код алофона српског вокала /i/ квалитативне разлике незнатне. Акустичка анализа показује и то да женски испитаници предводе овакве вокалске промене, што је нов али очекиван резултат овог истраживања. Незнатне квалитативне разлике које су пронађене за вокал /i/ могу се приписати говорном стилу који је изабран у овом истраживању, будући да се ради о везаном тексту. Кандидат сматра да бисмо у случају проучавања спонтаног, необавезног говора, могли очекивати „јаче изражене локалне црте говора, што би у овом случају значило вероватно још већу разлику у квалитету између дугих и кратких /e/, /o/ и по свему судећи /a/” (стр 108).

Наредни сегмент дисертације представља теоријски осврт на теорије усвајања фонолошког система страног језика, и он је у највећој мери посвећен Флегијевом моделу учења говора као и Моделу перцептивне асимилације К. Бест који су детаљно разрађени. Кандидат даје примат Флегијевом моделу тестирајући постулате ове теорије на својим говорницима, али такође посвећује пажњу важности искуства са страним језиком и степену утицаја таквог искуства на продукцију гласова одређеног језика. Освртање на ово питање мотивисано је саставом група испитаника који у свом језичком искуству имају краћи, односно дужи период изложености (једну групу чине студенти прве година студија Англистике на Филолошком факултету у Београду, док је друга састављена од студената завршних година студија Англистике).

Експеримент 3 бави се акустичком анализом вокала енглеског језика у реализацији неизворних говорника. Испитаници су студенти Англистике, њих 26, чији је циљ усвајање фонолошког система енглеског језика британске провинцијеније и сви припадају истом дијалекту српског језика (сви говорници су из Београда). Испитаници су студенти оба пола, што је доследно претходним експериментима (1 и 2): седам женских и шест мушких испитаника нижих година студената Англистике и исти број студената виших година. Акустичком

анализом су обухваћени исти вокали као и у Експерименту 1, кориштени су идентични текстови и методе акустичке анализе. Коначни број анализираних неизворних вокала енглеског језика је 7534. Резултати акустичке анализе показују да неизворни говорници енглеског језика углавном не супституишу вокале енглеског вокалима српског језика, али да енглески вокали не досежу вредности карактеристичне за изворне говорнике енглеског, већ они представљају својеврсне компромисне реплике и да припадају међујезику. Код енглеских вокала TRAP и DRESS, међутим, долази до међујезичке супституције јер су они замењени српским кратким [e]. Један од најважнијих закључака ове вокалске студије јесте да неизворни говорници енглеског језика чији је матерњи језик српски углавном праве отклон од српских вокалских квалитета, што указује на то да је већина вокалских категорија страног језика усвојена. Као што је већ указано у овом прегледу дисертације, акустичка анализа неизворних вокала енглеског језика заснива се на две групе испитаника – мање искусну и више искусну. Статистичка анализа показује да су статистички најзначајније разлике међу двема групама испитаника оне код другог форманта вокала GOAT, GOOSE, THOUGHT, као и код нуклеуса дифтонга PRICE и MOUTH.

У финалном, шестом делу дисертације дати су општи закључци добијени акустичком и статистичком анализом вокала урађеном на основу три експеримента у чијем фокусу се налазе изворни изворних енглеског, изворни вокали српског, као и вокали неизворних говорника енглеског језика.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији уз напомену:

Навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

Bjelaković, A. 2013. Еволуција ставова о језику на енглеском говорном подручју: од прескриптивизма ка дескриптивизму. *Анали Филолошког факултета* 25/2: 207–236.

Bjelaković, A. 2013. Original Pronunciation: The Accent of Shakespeare's London. U *Focus on English Phonetics*, ur. B. Čubrović i T. Paunović. Cambridge Scholars Publishing: Newcastle upon Tyne. 27–44.

Бјелаковић, А. 2014. Сучеље социолингвистике и усвајања L1. *Филолошки преглед* XLI/1: 147–162.

Bjelaković, A. 2017. The vowels of contemporary RP: vowel formant measurements for BBC newsreaders. *English Language and Linguistics* 21/3: 501–532.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Закључци ове вокалске студије посебно су значајни у домену продукције енглеских вокала код говорника са српског говорног подручја. По први пут енглески вокали говорника српског језика су систематично акустички анализирани у контексту везаног текста и то у различитим фонетским окружењима, што даје објективну фонетску слику о спектралним карактеристикама неизворних вокала енглеског језика. Резултати акустичке студије вокала енглеског и српског језика са становишта усвајања страног језика потврђују теоријске поставке теорије о усвајању страног језика чије је постулате предложио Џ. Флеги.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА НАПОМЕНА:

Докторска дисертација Андреја Бјелаковића по више критеријума представља веома вредан рад. Тема је релевантна, а предмет истраживања до сада недовољно истражен. Резултати ове вокалске студије који се базирају на три експерименталне студије оригинални су и расветљавају недовољно истражена поља у домену изворних и неизворних вокала енглеског језика британске провинције. Ова дисертација доноси значајне резултате и у домену вокалског квалитета у српском језику на оригиналном и систематичном узорку, а вокалске вредности су нормализоване како би анализа била што објективнија. Оваквим приступом и на овај начин обављено истраживање које је потврђено на статистички значајном узорку испитаника представља веома важан допринос англистичкој лингвистици и фонетици на нашим просторима, али и шире. Резултати докторске дисертације Андреја Бјелаковића представљени су систематски, груписани према важним вокалским категоријама, а компаративна минуциозна вокалска акустичка анализа дата је на оним местима где су резултати то захтевали. Кандидат тумачи резултате своје акустичке анализе на оригиналан начин, али своје резултате такође пореди са другим студијама које су обављене како код нас тако и на глобалном нивоу. Велики број савремених графикана поспешује лакше праћење резултата и њихову евалуацију, што је изузетно важно у студијама попут ове.

X   ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета и Стручном већу Универзитета у Београду да прихвати с позитивном оценом овај Извештај и позове кандидата Андреја Бјелаковића на усмену одбрану докторске дисертације под насловом „Вокали савременог стандардног британског изговора и њихово усвајање код изворних говорника српског језика”.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Биљана Чубровић
2. Проф. др Маја Марковић
3. Проф. др Татјана Пауновић